

Bài 14

MỤN NHỌT (Tiết đĩnh)

MỤC TIÊU

Trình bày được triệu chứng và các phương pháp điều trị bệnh mụn nhọt theo y học cổ truyền.

1. ĐẠI CƯƠNG

Bệnh mụn nhọt là một bệnh nhiễm khuẩn ngoài da, thường gặp phần lớn là do tụ cầu vàng. Y học cổ truyền gọi mụn nhọt là tiết. Bệnh phát tập trung ở một số vị trí trên cơ thể hay rải rác khắp người, dễ tái phát. Nhọt thường mọc tập trung ở vùng gáy, mông và nách.

2. NGUYÊN NHÂN

Bệnh phần lớn là do nhiệt gây ra.

Những yếu tố có liên quan do vệ sinh da kém, ngứa gãi, da bị kích thích do bôi hóa chất, cọ xát nhiều lần, tinh thần căng thẳng, lao lực quá mức, mắc bệnh tiểu đường, cơ thể suy yếu.

3. TRIỆU CHỨNG LÂM SÀNG

Nhọt mới mọc hơi ngứa, sưng, cứng đau; sau đó to dần, nóng, đau và có mủ; kèm theo là phát sốt, miệng khát, đại tiện táo bón, tiểu vàng đỏ, ngực đầy, chán ăn, lưỡi đỏ rêu vàng nhầy, mạch hoạt sắc. Sau khi chảy hết mủ thì đóng vảy, liền da.

4. PHƯƠNG PHÁP ĐIỀU TRỊ

4.1. Giai đoạn sưng đau

– *Phương pháp điều trị:* thanh nhiệt giải độc, hoạt huyết tiêu viêm.

– *Bài thuốc:*

+ Thuốc dùng ngoài: dùng 1 -2 vị thuốc sau

Bồ công anh

Lá rau sam

Lá phù dung

Lá diếp cá

Giã nát với muối, đắp vào mụn nhọt ngày hai lần.

+ Thuốc dùng uống trong: bài Giải độc thang

Bồ công anh	20g	Huyền sâm	20g
Hà thủ ô	12g	Ké đầu ngựa	12g
Hoàng đằng	12g	Kê huyết đằng	12g
Lá đơn	12g	Thỏ phục linh	20g
Sơn trà	12g	Vỏ cây gạo	20g
Lá móng tay	12g	Sài đất	20g

Sắc uống ngày một thang.

- Châm: châm các huyết ôn lưu, hạ cự huyệt, hợp cốc, các huyết a thị xung quanh mụn; dùng tả pháp.

4.2. Giai đoạn hóa mủ

- *Pháp điều trị*: thác độc, bài nùng.
- *Bài thuốc*:
 - + Thuốc dùng ngoài: đắp cho vỡ mủ

Rọc ráy

Lá xoan

Muối

Lượng bằng nhau, giã nhỏ trộn đều ngày đắp hai lần.

- + Thuốc dùng trong:

Bài thuốc: Nội thác tiêu độc tán

Bạch chỉ	40g	Cam thảo	20g
Cát cánh	40g	Đương quy	20g
Hoàng kỳ	60g	Ngân hoa	60g
Liên kiều	80g	Nhân sâm	60g
Phòng phong	40g	Xuyên khung	40g

Tán bột cho thêm nước vào nấu, lọc bỏ bã, uống.

4.3. Giai đoạn đã vỡ mủ

Giai đoạn này có thể có kèm theo cơ thể suy nhược.

- *Pháp điều trị*: khử hủ, sinh cơ, bổ ích khí huyết.
- *Bài thuốc*:

- + Thuốc dùng ngoài: dùng cao dán hết mủ và lên da, gồm

Củ ráy dại	100g	Sáp ong	30g
Nghệ già	50g	Nhựa thông	30g
Dầu vừng	300ml		

Cóc vàng 1 con đốt tồn tính

Cách chế và dùng: cho dầu vừng, nghệ, ráy đun sôi đến khi nghệ, ráy teo lại, gạn bỏ bã, cho sáp ong vào đun tan, cho bột cóc và nhựa thông khuấy tan đều, lấy 1 giọt nhỏ vào một cái đĩa không lòe ra là được.

Rửa sạch mụn nhọt bằng nước lá trầu không và kinh giới, phết cao vào 1 miếng giấy có lỗ chọc thủng ở giữa và dán lên nhọt.

+ Thuốc uống trong:

Bài thuốc Nội bổ hoàng kỳ thang

Bạch thược	10g	Viễn chí	8g
Nhục quế	2g	Phục linh	10g
Cam thảo	4g	Xuyên khung	8g
Hoàng kỳ	12g	Quy thân	12g
Nhân sâm	12g	Thục địa	12g
Mạch môn	12g		

Sắc uống ngày một thang.

5. PHÒNG BỆNH

- Kiên các chất cay nóng, dầu mỡ, các chất tanh.
- Phòng trị bệnh tiểu đường kịp thời (nếu có).
- Vệ sinh da tốt.
- Tránh bôi các loại thuốc dầu mỡ.

TỰ LƯỢNG GIÁ

1. Điền từ thích hợp vào chỗ trống

Bệnh mụn nhọt thuộc chứng..... của y học cổ truyền.

2. Chọn câu trả lời đúng nhất bằng cách khoanh tròn vào chữ cái đầu câu

Câu 1: Phương pháp điều trị thích hợp nhất trong giai đoạn sưng đau của bệnh mụn nhọt là

- Thanh nhiệt lương huyết
- Thanh nhiệt giải độc
- Thanh nhiệt trừ thấp

Câu 2: Để điều trị có hiệu quả bệnh mụn nhọt theo y học cổ truyền thì

- Dùng các thuốc y học cổ truyền để đắp ngoài hoặc bôi lên nhọt.
- Kết hợp các thuốc y học cổ truyền đắp hoặc bôi lên nhọt với các bài thuốc y học cổ truyền uống trong.
- Dùng các bài thuốc y học cổ truyền uống trong.